

arhitektura tržne forme

D

uvodnik
intervju
esej
predstavitev
prevodi

V segmentu tržnega gospodarstva nastajajo nove tipologije. Ena najbolj izrazitih v Sloveniji je v zadnjem desetletju nakupovalno središče, ki je postalo v mnogih primerih eksperimentalni poligon sodobne arhitekture in polje etične vojne med arhitekti. Arhitekt nakupovalnemu središču ne zasnuje vsebine, temveč virtualni scenarij njegove uporabe ter zanj oblikuje bolj ali manj odgovorno oz. bolj ali manj opazno zunanjščino. Nekateri arhitekti so se poskusili kompleksno spoprijeti z izzivi oblikovanja nakupovalnih središč kot novih generičnih polov sodobnega urbanega razvoja. Kot gre pri šoping centrih za dekontekstualizacijo javnosti in produkcijo hibridnega tipa javnega prostora, gre tudi pri arhitekturi povečini za dekontekstualizirano postavitev in spektakularnoformo, kivle redkih primerih - nekateri med njimi so predstavljeni v nadaljevanju - vzpostavlja zavesten in artikuliran odnos z vsebino.

Arhitekti zasnujejo investitorju prepoznavnost in s tem postanejo njihove stavbe blagovne znamke - ikone sodobnega časa. Baumaxx v Mariboru (predstavljen v ab 143/44), ima parkirišča zasnovana kot parkirne krajine oziroma je celotna stavba arhitekturna krajina. Domača blagovna znamka Mercator je odgovorila s korporativno podobo ustaljene kvalitete brez ekscesnosti, s primeri v Ljubljani, Domžalah, Jesenicah idr. Avtorsko ambicioznejši je Mercatorjev nakupovalni center v Novi Gorici Sadar in Vuga arhitektov, ki pomeni raziskovanje nove formalne podobe tržne vsebine. Tudi TUŠ je v nekaj primerih odprl prostor arhitekturi. Portoval v Novem mestu arhitektov Koželja in Jakija (predstavljen v ab 158/59) je primer, ko je forma odgovorna ne le tematski vsebini ampak tudi mestu in prebivalcem - je kontekstualna. Tudi TUŠ v Celju arhitekta Zupanca, je takšna arhitektura, ki pa ne odgovarja z urbanistično vpetostjo pač pa zopet s kvaliteto forme.

Največji poligon tržne forme je postal ljubljanski BTC. Nastal je samodejno, generično. Dosegel je kritično maso, ko je začel kot supernova vleči nase trgovsko poslovno maso in energijo in jo naredil s zgoščevanjem še bolj privlačno. Tematski parki potrošnje postajajo tudi tematski parki arhitekture tržne forme. *M.D., U.L.*

The Architecture of Commercial Form

In the market economy segment, new typologies are being created. In Slovenia, one of the dominant typologies of the past decade has been the shopping centre that often became the experimental testing ground of contemporary architecture and an issue in the ethical struggles among architects. For shopping centres, architect do not develop contents but rather virtual scenarios of their use, along with more or less responsible and more or less noticeable exterior. Some architects chose a complex approach towards overcoming the challenges of designing a shopping centre, which they saw as new generic extreme points of contemporary urban development. In the same way as the decontextualisation and the production of a hybrid type of public space are characteristic of the shopping centre, their architecture features mostly decontextualised placement and spectacular form that is not often in a conscious and articulated relationship with function. Some of the instances where this is the case are presented below.

Architects develop recognisability for the investor, turning their buildings into trademarks - the icons of the contemporary times. The car parks of the Baumaxx building in Maribor (featured in ab 143/44) are designed as parking landscapes; in fact, the entire building is an architectural landscape. Mercator, a domestic brand, responded with a corporate image of restrained quality without excess, exemplified by buildings in Ljubljana, Domžale, Jesenice, and elsewhere. Their shopping centre in Nova Gorica by Sadar&Vuga is creatively more ambitious, investigating new formal images of commercial function. The company Tuš, too, opened up the area for architecture in several instances. Portoval in Novo mesto, made by Janez Koželj and Jože Jaki (featured in ab 158/59) is an example of form answering not only to the thematic function but also to the town and its inhabitants - i.e. contextual form. The Tuš building in Celje by Marjan Zupanc also features this sort of architecture, but with a difference as it does not fit in through urbanistic embeddedness but again through the quality of the form.

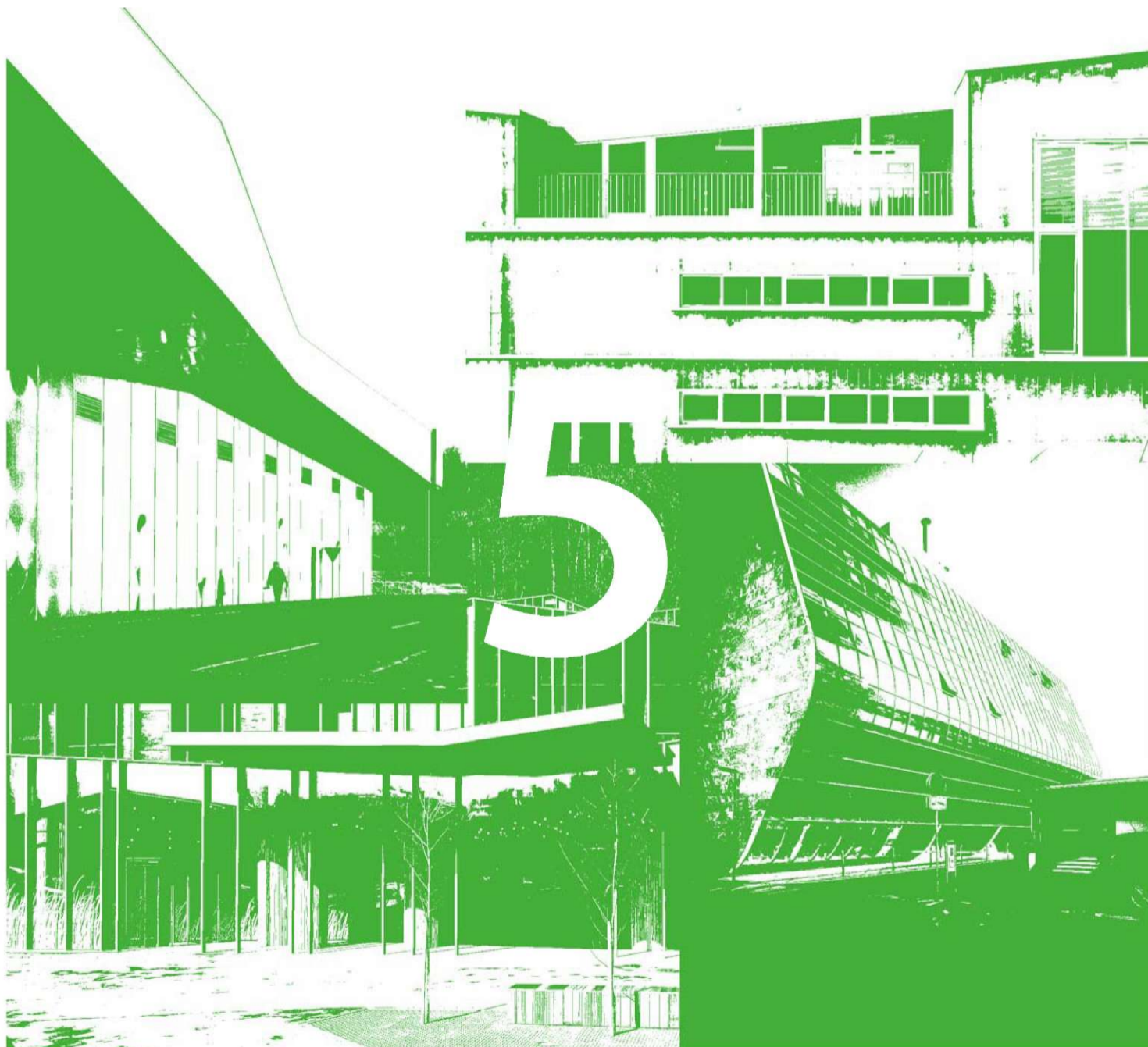
The largest testing ground for commercial form has become the BTC shopping centre in Ljubljana. It sprung up by itself in a generic way. It reached critical mass when it began to attract commercial business mass and energy like a supernova and by condensing them made them even more attractive. Consumerism theme parks are becoming also theme parks for the architecture of commercial form.

predstavitev

ab

- 01/ Poslovno skladiščni objekt Marines
- 02/ Hotel Sotelia
- 03/ Poslovno trgovski objekt Tuš
- 04/ Brinje

5.00

75

ab

predstavitev

poslovno skladišni objekt marines

arhitektura:
Marjan Zupanc,
Matjaž Gril
 investitor:
Marines d.o.o.

lokacija:
Celje, Teharje 7a
 velikost objekta:
2.993 m²
 leto:
2005

investicija:
1.800.000 EUR

Foto: Miran Kambič

5.01

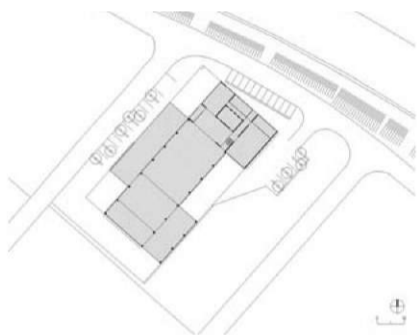
Stavba je postavljena v novi industrijski coni ob mestni vpadnici. Za nove razmere tipična lokacija in program sta nadgrajena z avtorsko občutljivo zasnovano in izvedeno arhitekturo.

Arhitekturno oblikovanje objekta izhaja iz gradbene zasnove objekta. Osrednji prostor - dvoetažna skladiščna hala - je grajen iz racionalne betonske montažne konstrukcije. Poslovni del v nadaljevanju hale je na mestu narejena betonska gradnja. Ta omogoča fleksibilnost pri organizaciji večetažnih reprezentativnih prostorov (vhodni hall, showroom) in manjših administrativnih prostorov, hkrati pa se dve skladiščni etaži transformirata v tri etaže poslovnega dela.

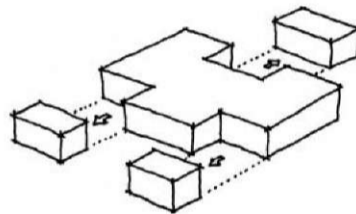
Oba programa v stavbi, skladiščni in poslovni, sta ovita v enoten plašč. Z odvzemanjem in dodajanjem je volumen stavbe artikuliran tako, da ustvarja potrebne zalive za vhode, nadstrešene ploščadi in nadkrita parkirišča. Členitev volumna je inspirirala tudi obdelavo fasad. Zunanja plastje kopilit steklo pred toplotno izolacijo, notranja pa je obložena z robustnejšimi betonskimi montažnimi elementi. Slojenje kože se nadaljuje tudi z rdečo barvo v interierju.

Industrijska estetika ni le posledica skladiščne funkcije, je tudi hommage konstruktivnemu modernizmu anglosaksonskega tipa.

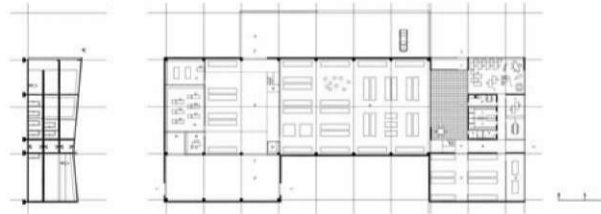
Gre za arhitekturo, ki se ukvarja z "umazano" realnostjo podjetniškega sveta in jo tematizira na poetičen način. Povezave so bolj "neorealistične" kot simboliščne, poetika pa je s svojim preciznim odnosom do svetlobe poleg arhitekturi še najbližja fotografiji. *M.D.*

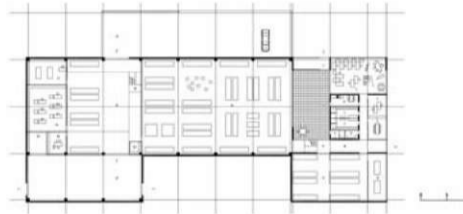
Situacija

Koncept

Prerez

Tloris pritličja

predstavitev

ab

ab

predstavitev

hotel sotelia

arhitektura:

Dean Lah, Milan Tomac

sodelavci:

Petra Ostanek, Anže**Zalaznik, Eva Matjašič, Darko****Vasiljevič, Mojca Žerjav**

investitor:

Terme Olimia

lokacija:

Podčetrtek, Zdraviliška c. 24

velikost objekta:

13.300 m²

leto:

2006

investicija:

12 mio EUR**5.02**

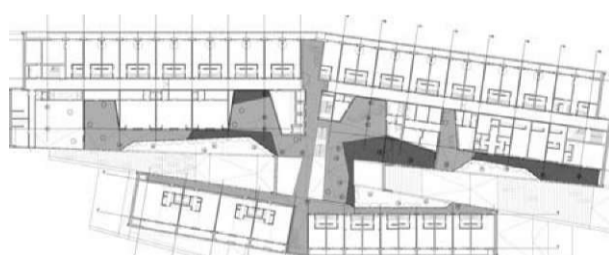
Nedavno odprti hotel je del širšega kompleksa termalnega kopališča. Je zadnji v vrsti objektov, ki so bili zgrajeni vsak v svojem času in v različnem arhitekturnem slogu. Hotel Sotelia ježi ob vznožju hriba in se s svojo organsko obliko skuša prilagoditi okolju. In vendar ga ravno njegova arhitektura naredi najbolj opaznega. Arhitekti iz biroja Enota so se soočili z dvema na videz nasprotnimi zahtevami: po eni strani je ekonomičnost narekovala čim večje kapacitete, po drugi pa sodobni individualni gost, kateremu je hotel namenjen, želi ohraniti svojo zasebnost. Zato so arhitekti program razdelili na več manjših enot in ustvarili vtis manjšega merila. Izkoristili so lego na pobočju in sobe razdelili v dva trakta, ki ležita drug za drugim, vmesni atrij pa je namenjen obiskovalcem masažnih salonov, ki potrebujejo več zasebnosti. Zaradi prilagajanja terenu je stavba rahlo zalomljena, kar še dodatno zmanjšuje merilo sicer dolgih fasad. Strehe se dvigujejo iz okoliškega travnika in so porasle s travo in s tem zabrišejo občutek nadstropij. Balkoni hotelskih sob se odpirajo proti travnati površini na strehah nižjih objektov pred njimi in dobimo vtis, da smo v nižjem nadstropju. Fasado zaznamuje raster vertikalnih lesenih stebrov, ki spominjajo na debla dreves v gozdu za hotelom. Stebri so dimenzionirani tako, da z balkonov ni mogoče videti k sosedu, kar ustvarja vtis zasebnosti. Fasada pred hotelskimi sobami je lesena, medtem ko je pred javnimi prostori steklena. Vendar je tudi tu steklo potiskano z rastlinskimi motivi. Edini poudarjen element na fasadi je nadstreške nad vhodom. Vendar bomo na njem zaman iskali običajen napis z imenom hotela. Postavljen je na rob zunanega stopnišča, ki vodi na ploščad pred hotelom, stopnišče pa uporabljajo obiskovalci kot oder za skupinske slike.

V notranjosti so arhitekti vtis intimnosti dosegli z valjastimi elementi, ki delijo večje prostore restavracije, kavarne in drugih javnih prostorov. Elementi ponekod skrivajo stebre, drugje spet so v njih vgrajeni prezračevalni kanali, zvočniki in druge instalacije, vedno pa delujejo kot svetila. Obloženi so z bambusom, kar še dodatno poudarja motiv narave. Zaradi svoje velikosti dajejo notranjosti posebno noto in preglasijo večino komercialnih sporočil, ki se tako rada nekontrolirano pojavijo v takšnih objekti.

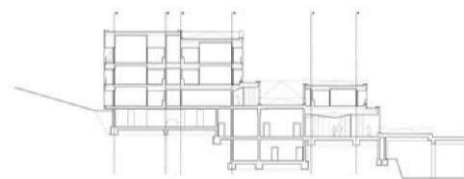
S pomočjo "organskega" oblikovanja so arhitekti hotelu dali posebno prepoznavnost. Vendar uporabljena oblika ni zgolj formalnost, pomagala je rešiti glavne probleme s katerimi so se soočili avtorji: zasebnost in prilagajanje okolju. Te kvalitete je razbrala tudi strokovna komisija, ki je hotelu dodelila Plečnikovo nagrado za leto 2006. *A.H.*

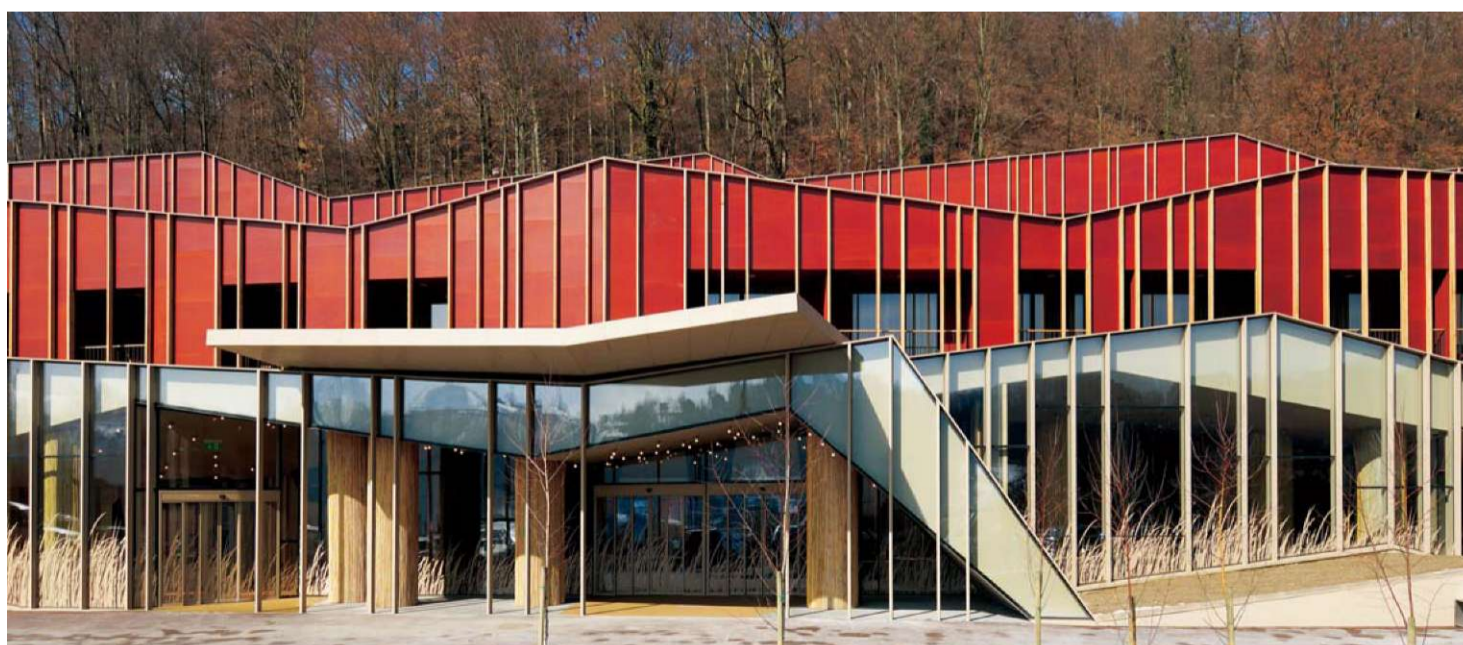
Situacija

Tloris nadstropja

Prezrez

predstavitev

ab

ab

predstavitev

BÖ

S-

predstavitev

ab

ab

predstavitev

poslovno trgovski objekt tuš

arhitektura:
Marjan Zupanc
 sodelavci:
Matjaž Gril,
Tomaž Čeligoj

investitor:
Engrotuš d.o.o.
 lokacija:
Celje, Kidričeva ulica
 velikost objekta:
6.516 m²

leto:
2005
 investicija:
3.700.000 EUR

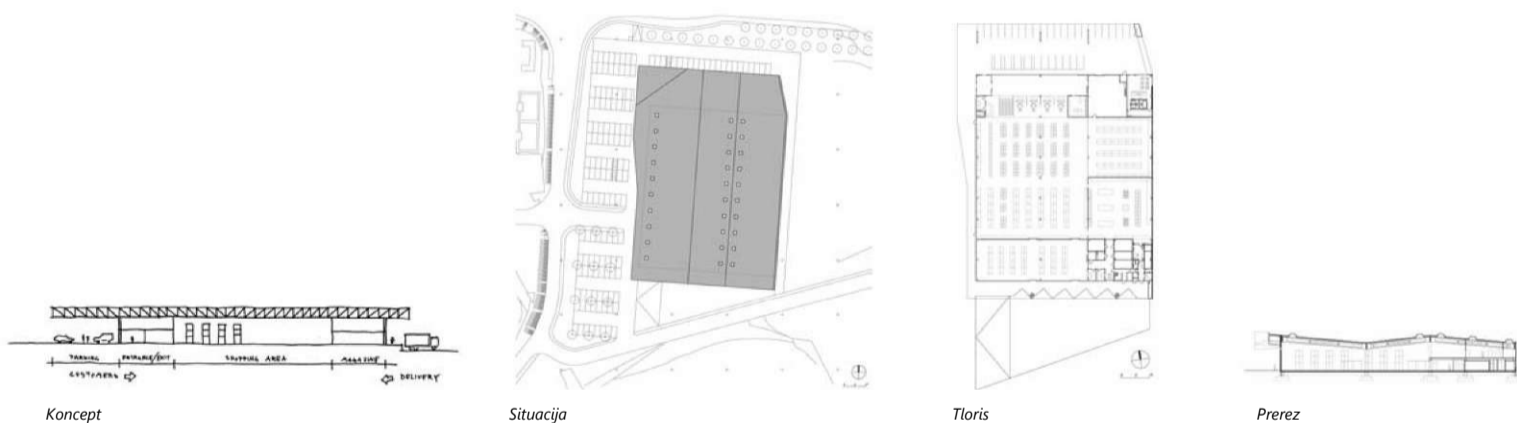
Foto: Miran Kambič

5.03

Trgovsko poslovni objekt se nahaja ob vpadnici v industrijski coni. Dominante v prostoru so velik kompleks Cinkarne, omenjena mestna vpadnica na severu ter železnica ob Voglajni na jugu. Obravnavana parcela ima lepo, vpadljivo lego tik ob cesti. V tlorisnem smislu je bilo izhodišče pri umestitvi objekta pravilna oblika parcele v smeri sever-jug in razmeroma raven teren s pristopom preko sekundarne ceste iz zahodne smeri. Na razmeroma ravno površino je položen pravokotni tloris, odmaknjen Kidričeve ceste za tri parkirne vrste in komunikacijo. Tudi programsko daje karakter objektu orientacija sever-jug. Objekt je deljen v tri glavne sklope: na severu vhodni trakt, nato osrednji sklop s prodajnim prostorom in na jugu servisno skladiščni sklop.

Objekt je koncipiran kot troladijska montažna betonska hala, ki se odpira na severno in južno stran. Vhod za kupce je na čelni severni strani (ob Kidričevi cesti), na nasprotni južni strani je predviden dovoz blaga s skladiščem, prostori za zaposlene in službeni vhod. Tu se pred stavbo nahaja tudi poglobljen manipulacijski prostor za tovorna vozila, ki omogoča enostavno distribucijo. Med nasprotnima poloma (vstop za stranke na S ter skladišče s servisom na J) je umeščen osrednji prodajni prostor. Arhitekturno oblikovanje je generirano z gradbeno zasnovo objekta. Srce programa, pritlični prodajni prostor je iz betonske montažne konstrukcije, ki se je izkazala za najbolj racionalno. Visoka je eno etažo, ki se v servisnem delu prepolovi na dve manjši etaži. Z glavnih treh strani je hala ovita v robustno betonsko montažno fasado, vzhodna fasada pa je kot oblikovni podaljšek venca obložena s pločevinasto fasadno oblogo. Fasadna obloga je ornamentirana z barvo in vzorcem.

Obliko objekta so inspirirali nakloni streh troladijskega objekta, ki v vencu tvorijo blage poševne lome. Oblikovno izhodišče je podaljšano v nadstrešnici in poudarjeno z debelino venca, ki s svojo neenakomernostjo še poudarja lomljeno linijo. Venec na vzhodni strani prehaja v vzhodno fasado. Na področju glavnega vhoda je nadstrešek rahlo prepognjen navzdol - s tem poudarja razpoznavnost vhoda. Razgiban venec - nadstrešek daje stavbi značilno podobo. Na čelni fasadi je zaradi funkcije večji (pokrito parkiranje osebnih vozil), na zahodni fasadi je manjši (nadstrešek nad pločnikom), na južni strani pa zopet nekoliko večji (razkladanje tovornih vozil). Konstrukcijsko je velika nadstrešnica na severu zasnovana tako, da je v višini venca pripeta jeklena konstrukcija, ki se v nivoju střehe razteza preko dveh parkirnih vrst. Konstrukcija je prostostoječa ter na izpostavljeni strani sloni na poševnih jeklenih stebrih. M.D.

Koncept

Situacija

Tloris

Prerez

predstavitev

ab

B3

S-

ab

predstavitev

brinje

arhitektura:

Nande Korpnik, Matej Košič

sodelavci:

Rok Poles, Matej Kainz, Tina Jeržebek, Tina Škrinjar, Simon Vrščaj, Andrej Žižek

investitor:

Mabra ineniring d.o.o.

lokacija:

Ljubljana, Dunajska c. 159

velikost objekta:

5900 m²

leto:

2004

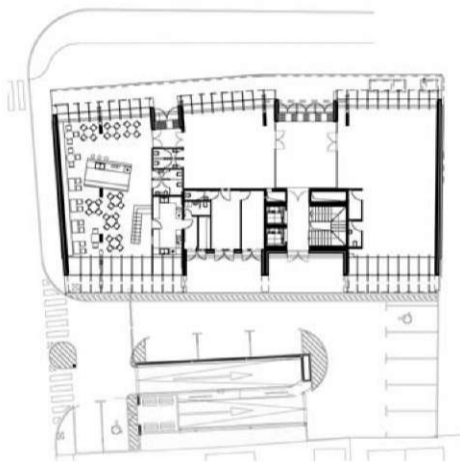
investicija:

4.130.000 EUR

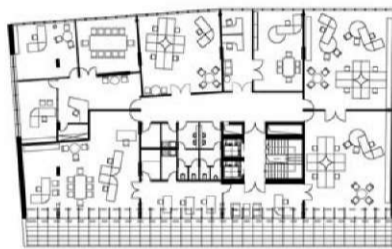
Foto: Miran Kambič

5.04

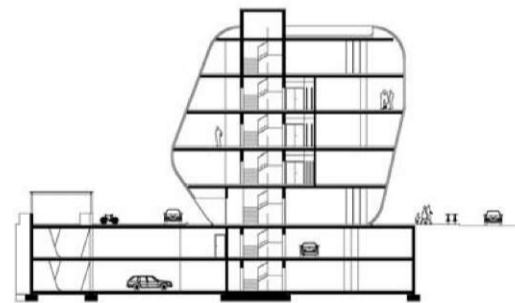
Brinje je trendovsko oblikovana stavba, ki je "parkirana" ob mestni vpadnici kot atraktivno razstavljen "enoprostorec". Njena odlika je raznovrstnost uporabe oziroma fleksibilnost v kontekstu pop forme, ki razbija urbano in arhitekturno monumentalno nastavljeno togost vstopnega območja mestne vpadnice s severnega dela avtocestnega obroča. Objekt izkorišča ohlapnost urbanističnih gabaritov prostorskega dokumenta in s svojo mehko napihnjeno formo deluje v prostoru kot zračna blazina, ki bo postala z nadaljnjim izgrajevanjem vstopnega območja vpadnice urbanistično precej bolj prepričljiva, kot mnogi ocenjujejo danes. Funkcijsko je stavba zasnovana preprosto. Petetažni poslovni del je postavljen na dvoetažno garažo z dvema vertikalnima jedroma. V pritličju so trgovski in gostinski lokali, v gornjih etažah pa poslovni prostori. Hiši, ki do zgornje meje izkorišča ohlapno opredeljene urbanistične parametre (parcela je v celoti pozidana), uspeva iz ekonomskega konteksta vzpostavljati avtorsko arhitekturo, ki omogoča kakršno koli nadaljevanje stavbnega niza. Dinamična zasnova stavba z ustvarjenim materialnim kontrastom vzdolžne in prečne ploskve in zasnovo zaobljenih vogalov po vertikali, kar negira pojavnost cokla in strešnega venca, dobesedno vzpostavlja tipologijo hiše v nizu, kar nakazuje tudi hitro pridobljeni vzdevek "toaster", ker oblika prečnega prereza stavbe in raster steklene opne spominjata na zaporedje zloženih opečenih kruhkov. *U.L.*

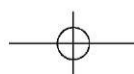
Tloris pritličja

Tloris 4. etaže

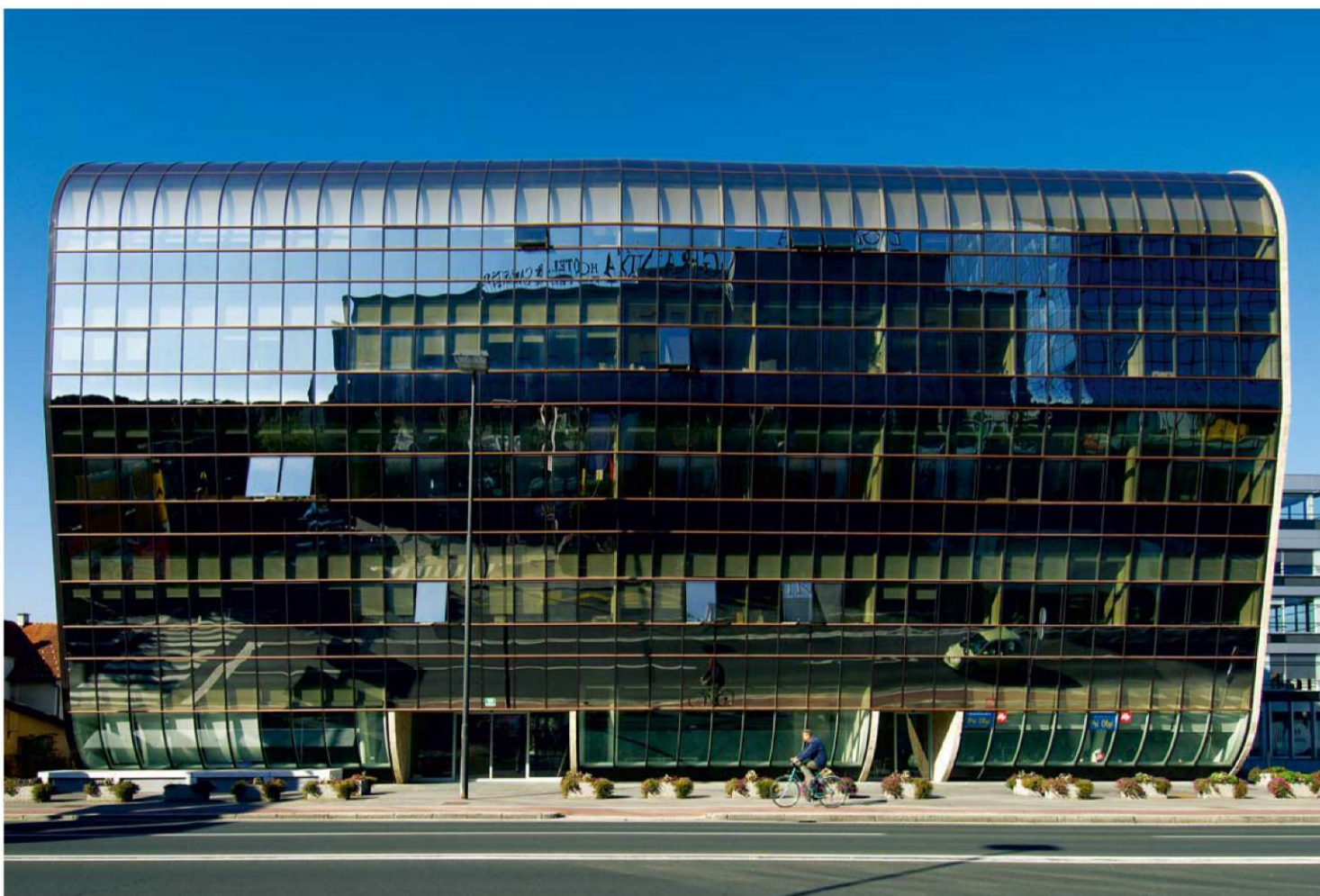

Prerez

predstavitev

ab

ab

predstavitev

9

0

predstavitev

ab

